

Notitser.

I.

Pierre Emile Levasseur.

1828—1911.

Emile Levasseur, som nylig døde i en Alder af næsten 83 Aar, hørte sikkert til de flittigste og betydeligste Arbejdere, som den økonomiske Videnskab har haft. Man behøver kun at gennemløbe Listen over hans Værker i »Handwörterbuch«, en Liste, som langt fra er fuldstændig, for at faa Indtryk af en overvældende Produktion. Foruden en Mængde Tidsskriftartikler og mindre Arbejder har han skrevet en Snes tykke Bind om ret forskellige Emner. I første Række maa vel nævnes hans betydningsfulde Bidrag til Frankrigs økonomiske Historie. I 5 Bind har han behandlet de arbejdende Klassers og Industriens Historie i Frankrig fra Julius Cæsars Tid til ind i det 20. Aarhundrede. I de sidste Aar syslede han med den franske Handels Historie, hvoraf første Bind er udkommet i Aar. Til hans mest kendte Værker hører ogsaa »Den franske Befolkning« i 3 Bind. Men ligesom han allerede i disse og flere Værker om sit Fædreland kaster Sideblik til fremmede Lande, saaledes har han ogsaa undertiden behandlet dem særskilt. Amerika, som han to Gange besøgte, har han saaledes givet en meget instruktiv Skildring af i »L'Ouvrier Américain«. En Del af hans Værker hører for øvrigt snarere ind under Geografien end Nationaløkonomien.

Notitser.

I.

Pierre Emile Levasseur.

1828—1911.

Emile Levasseur, som nylig døde i en Alder af næsten 83 Aar, hørte sikkert til de flittigste og betydeligste Arbejdere, som den økonomiske Videnskab har haft. Man behøver kun at gennemløbe Listen over hans Værker i »Handwörterbuch«, en Liste, som langt fra er fuldstændig, for at faa Indtryk af en overvældende Produktion. Foruden en Mængde Tidsskriftartikler og mindre Arbejder har han skrevet en Snes tykke Bind om ret forskellige Emner. I første Række maa vel nævnes hans betydningsfulde Bidrag til Frankrigs økonomiske Historie. I 5 Bind har han behandlet de arbejdende Klassers og Industriens Historie i Frankrig fra Julius Cæsars Tid til ind i det 20. Aarhundrede. I de sidste Aar syslede han med den franske Handels Historie, hvoraf første Bind er udkommet i Aar. Til hans mest kendte Værker hører ogsaa »Den franske Befolkning« i 3 Bind. Men ligesom han allerede i disse og flere Værker om sit Fædreland kaster Sideblik til fremmede Lande, saaledes har han ogsaa undertiden behandlet dem særskilt. Amerika, som han to Gange besøgte, har han saaledes givet en meget instruktiv Skildring af i »L'Ouvrier Américain«. En Del af hans Værker hører for øvrigt snarere ind under Geografien end Nationaløkonomien.

Levasseurs Værker hører ikke til dem, man skriver ud af Hovedet eller paa Grundlag af nogle faa Kilder. I de af hans Bøger, som jeg kender, har jeg bestandig truffet ham som den flittige, samvittighedsfulde, upartiske Samler og Fremsætter af Kendsgerningerne. Det, han har set som sin og andre økonomiske Forfatteres Opgave, kan vel bedst udtrykkes med nogle af hans egne Ord i Fortalen til »L'Ouvrier Américain«: »De økonomiske Kendsgerninger frembyder Interesse i sig selv, uafhængig af de Slutninger, man kan drage af dem. Man maa kende dem for at forstaa en Situation og for at være i Stand til at drøfte et Spørgsmaal. En Forfatters Opgave bestaar i først at samle disse Kendsgerninger med saa stor Nøjagtighed og i saa stort et Tal som muligt, dernæst at vælge blandt Massen med Kritik og Ædruelighed dem, som er mest egnede til at karakterisere denne Situation, endelig at gruppere dem og fremsætte dem i methodisk Orden, saa at man derved former en Skildring, der virker oplysende«. Men at det dog ikke er nok at samle og fremsætte Kendsgerninger, fremgaar af følgende Ord, som han tilføjer: »I den økonomiske Historie, saadan som jeg opfatter den, er Forfatteren ikke blot Fortæller, han er ogsaa Filosof, idet han uddrager en Lære af Erfaringen og beflitter sig paa samtidig at kaste Lys over Tingenes praktiske Side . . . og den økonomiske Teori . . .«

Da jeg i Foraaret opholdt mig i Paris, traf det sig saaledes, at jeg kom til at høre Levasseurs sidste Forelæsning paa Collège de France, hvortil han havde været knyttet siden 1872. Forelæserens stærkt furede Ansigt bar Vidne om hans høje Alderdom, men Talen var klar og let at følge. Den var ledsaget af en ejendommelig kunstmæssig Gestikulation, som vistnok er almindelig i Frankrig, men unægtelig falder os Nordboere noget for Brystet. Han behandlede i største Delen af Timen et Afsnit af den franske Handels Historie, den han syslede med til det sidste; han udviklede Virkningerne af den

liberale Handelstraktat af 1786 mellem Frankrig og England. Men da Timen tillige var den sidste i Semestret, kastede han tilsidst et hurtigt Tilbageblik over Frankrigs økonomiske Udvikling, og gjorde dette med baade poetisk Flugt og patriotisk Glød.

Charles Gide har i »Revue d'Economie politique« skrevet et kort Mindeord over Levasseur. Et lille Træk, som han tilsidst omtaler, viser, at Levasseur ikke blot var den flittige og samvittighedsfulde, men ogsaa den uegennyttige Videnskabsmand. Det var i Panamaprocessens Tid. En efter anden af dem, der havde faaet Andel i Byttet, blev kaldt frem for Rettens Skranke. Levasseur mødte ogsaa som Vidne. Lesseps havde nemlig givet ham den Opgave at beregne Omfanget af den Handel, som kunde forventes at gaa gennem Kanalen. I Forhold til de store Summer, som mange Journalister og andre havde faaet, maatte man have ventet, at ogsaa Levasseur var blevet rigelig belønnet for sin Tjeneste. Men da Rettens Formand spurgte ham, hvad han havde faaet, svarede han ganske simpelt: Ingenting. Der gik en Bevægelse igennem Tilhørerskaren. »Og den Dag«, siger Gide, »føjte alle Frankrigs Professorer sig adlede i hans Person«.

Even Marstrand.

II.

Carnegie-Fondet til Fremme af mellemfolkelig
Fred.

I August 1911 holdt Carnegie Fondets Afdeling for Socialøkonomi og Historie en konstituerende Konference i Bern og vedtog ved den Lejlighed sit Arbejdsprogram, for hvis Hovedpunkter vi i det følgende skal gøre Rede.